

SZTASKÓ Richard

Kiteljesedés

Belép az ajtón, a vállán bőrből készült vadásztáska. Rám néz, biccent, megindul. Határozott a járása, vagy ahogy mondani szokás, kimért. Jön felém, felém jön egyenesen; rajtunk kívül senki sincs a fölkében. Le fog ülni, látni szemeiben az elhatározást. A vállán bőrből készült vadásztáska, feszül a pánton a csat. Szabad itt egy hely, bólintok, szabad, leül, elhelyezkedik. Hosszú lábaival nem tud mit kezdeni, kinyújtja vagy behúzza maga alá. Végül köztes megoldás születik, aztán rágyújt. Rágyújtok én is, és visszamerülök a könyvbe.

A teljesen kinyílt virágok, akárcsak a megsárgult levelek, az élet tetőpontját jelképezik. A kerek szélű petúniatölcsérek az alsó rétegben piros színükkel s formájukkal egyaránt hangsúlyozzák azt a pillanatot, amely már magában hordozza a következő percet: az elmúlás, a hervadás kezdetét.

A felső sárga írisz, bár három tárt szirma felfelé tart, a lassan búcsúzó nyár izzását idézi, egyensúlyban a petúniák színével, ívével.

Ebben már az augusztusi nyármeleg, a holnapi elmúlás, a közelgő ősz köszöntő sárgavörös ragyogás ég.

Fölnézek. Találkozik a tekintetünk. Becsukom és az ülésem mellé helyezem a könyvet. Zavarában a bőrből készült vadásztáskában kezd kutakodni. Előhúz egy üveg vörösbort, és újra a szemembe néz. Remélem, nem sértem meg, de inna velem egy kortyot a találkozás öröme. Miféle öröm ez, fut át rajtam a gondolat, miután biccentem az igent. Az üveget kiteszi az ablak alatti asztalkára; a lehajtható asztalra helyezi, koppan az üveg alja, aztán ismét elmerül a bőrből készült vadásztáska mélyén. Kutakodik, látszik, nem találja, amit keres. A bőrből készült táskából előkerül egy törölköző, egy strandbelépő, egy fürdőgaty, egy könyv, egy füzet, egy toll, egy dosszié, végül, amit keres, egy kés. A kés is kiteszi az ablak alatti asztalkára; a lehajtható asztalra helyezi a bor mellé, a penge koppan, vagy ahogy mondani szokás, koccan az üvegen. Rám néz, találkozik a tekintetünk. Zavarában a bőrből készült vadásztáskába elkezd visszapakolni, egy dosszié, egy toll, egy füzet, egy könyv, egy fürdőgaty, egy strandbelépő, egy törölköző.

Döccenve megindul alattunk a vonat, hátam a kárpittal bevont ülésbe süpped. Látom, ballag mellettünk az állomás, az állomáshoz csapott resti, a resti előtt dohányzó férfi, a falnak támasztott biciklisor, a síneken túl a fák, a tó vize, a túloldalon a templom, a templom csúcsán a kereszt, a főút, a főúton az autók, az autókban az emberek, a panelházak, és amikor visszanezék, látom, a két combja közé szorítja az üveget, és a kés pengéjét a parafadugóba tolja, egészen elmerül benne a kés, aztán biztos kézzel, vagy ahogy mondani szokás, gyakorlott mozdulattal, csavarni kezdi bal kezével a borosüveget, miközben a jobbal a kést tartja a parafadugóban. A mozdulatsorba rejtett sebészi precizitást letagadni Istenkísértés. Nézem a homlokát, a homlokán izzadságcsepp, aztán a ritkás haj, végül a karja, bronzbarna, akárcsak az arca meg a lába.

Újra a nappaliban. Nem kell sokat várni, mindjárt érkezik a mondat, amire föl pattanok, és kiverem a kezéből a poharat,

aztán a döbbsent csöndben fölképelem. Az öregurat. A születésnapját ünneplő öregurat. Az apámat. Akárhányszor idézem föl, megtörténik. Mindig ugyanúgy. Minden mozdulat és minden hang; és a hangok közé ékelődött csönd sem változik. Csak a ritmus. Látom a szoba közepén a sütek és levesek súlya alatt roskadozó asztalt, az asztal körül a sokaságot, közeli és távoli rokonok, mindenki távolba meredő szemmel tapad apámra, elvégre egyszer hetvenéves az ember. Odaültették az asztalfőre, alig látszik ki a poharak és üvegek mögül. Látom az arcát, közel egészen az enyémhez, a ráncok szabdalta megereszkedett bőr, a szája szélén nyál csillan vagy pálinka. Fölláll. Engedjétek, hogy szóljak én is pár szót, ha már így együtt, mondja, és az összegyűlt sokaság, közeli és távoli rokonok, helyeslőn bólint, elvégre egyszer hetvenéves az ember. Tudjátok, kezdi lefojtott hangon, sok mindenért tartozom nektek köszönettel, és igyekeztem mindig hálás maradni, és egy percre se feledkezni meg arról, de mit is beszélek. Az öröm, ahogy a nagy költő is írja versében, soha nem lehet maradéktalan. Ebben a pillanatban néz rám, és érzem, a tekintetével szöveget ver a homlokomba s letaglóz. Aztán elhallgat. Kifulladt. Kapkodja a levegőt, szaporán aprókat.

Az ülés karfájából lehajtható a hamutál. Lehajtom, és elnyomom a cigarettát, a kezem kormos lesz, ahogy bajlódom az ujjaim közé csippentett cigarettavéggel. Ismerős hang: a parafadugó kiszabadul a borosüveg nyakából. Rám néz, elmosolyodik, felém nyújtja az üveget, egészségére. A számhoz emelem, vagy ahogy mondani szokás, odatapasztom, és nagyokat nyelve meghúzom. A bőrből készült vadásztáskába süllyeszti a kést. Átnyújtom az üveget, inni kezd, és a bor fele elfogy. A körmére égett csikket elnyomja az ülése karfájából lehajtható hamutálba, és rágyújt egy másik szála. A fülkét betölti a nehéz, kékesszürke füst.

Végül összeszedi magát, és folytatja, de olyan hangon, mint aki nem tudja eldönteni, van-e még értelme annak, amit mond. Az emlékeibe merül, az emlékezet veszi át a szót. Kit szeretett és kit nem. Tudom, mindjárt érkezik a mondat, amire föl pattanok, és kiverem a kezéből a poharat, aztán a döbbsent csöndben fölképelem. A születésnapját ünneplő öregurat. Az apámat. Fiam, már ne is haragudj, hogy ezt kell mondanom, de a feleséged egy útszéli lotyó, és téged is csak azért enged a lába közé, hogy elhidd, érsz valamit. A kezdet kezdetén bizonyos voltam ebben, de ha szóltam volna, ha szólok, és ne gondold, hogy részeg vagyok, nem hitted volna egy szavamat sem.

Minden éles. A földön a pohár, ahogy ezer darabra törik a parkettán, és apám elkerekedő szemében a döbbenet. A szája szélén nyál csillan vagy pálinka, s úgy lendül a jobb kezem, hogy magától szalad a levegőben. Aztán csattan az arcán, a ráncok szabdalta megereszkedett bőr elsimul a tenyerem alatt. Nem is én irányítom a mozdulatot.

A borosüveget az ablak alatti asztalkára, a lehajtható asztalra helyezi, koppan az üveg alja. Rám néz, kissé fáradtnak tűnik, a szeme kimered bronzbarnára sült arcából, a homloka alól. Szép időnk van, azt se bánám, ha mindig nyár volna, mondja, kellemes meleg, nem tolakodó hőség. Biztos, hogy felelek erre, nem

hagyom szó nélkül a megjegyzést. Valamit mondok, mondott valamit, arra kell felelnem. Az időjárással kapcsolatban, és ami ebből következik. A feleletemre felel. Párbeszéd alakul ki közöttünk. Amikor kérdőn nézek a borosüvegre, helyeslőn biccent. Elveszem az üveget az ablak alatti asztalkáról, a lehajtható asztalról, a számhoz emelem, vagy ahogy mondani szokás, odatapasztom, és nagyokat nyelve meghúzom.

Visszaülök, előnt a remegés, a poharamba kapaszkodom, ha üres lenne, elszédülnék, kortyolok belőle, égeti a torkomat, és látom, hárman próbálják apámat fölkaparni a földről. Kibillent az egyensúly, ahogy az ütéstől hátravágódott. A szőnyegre érkezett, puhára. Kapaszkodok a pohárba, és nekem jön a gondolat, holnap fájni fog a kezem, a tenyerem és az éle. Mindenki döbbsenten néz, hol rám, hol rá, hol egyszerre mindkettőnkre, hol meg a plafonra, vagy az asztal alá. A poharat a koszos abroszra teszem, le a tányérom mellé, és onnan veszem föl a szalvétát. Megtörlöm vele a számat, a fehér szalvétán elkenődött, piros folt. Megütöttem. Az öregurat. A születésnapját ünneplő öregurat. Az apámat. Hárman próbálják fölkaparni a földről. A szőnyegre érkezett, puhára. Visszaültetik a székébe, és szeletelni kezdjük a csöndet. Mindenki döbbsenten néz, hol rám, hol rá, hol egyszerre mindkettőnkre, hol meg a plafonra, vagy az asztal alá. A poharat a koszos abroszról fölveszem, a tányérom mellől, és a kezem ügyébe eső üvegből töltök magamnak. Túlszaladok a peremen. Inni kezdek. Kapaszkodok a pohárba. Nekem jön a gondolat, holnap fájni fog a kezem, a tenyerem és az éle. Apám újra a székében ül. A születésnapját ünnepeljük, elvégre egyszer hetvenéves az ember. Látom az arcát, közel egészen az enyémhez, a ráncok szabdalta megereszkedett bőr, a jobb felén a tenyerem nyoma, a szája szélén nyál csillan vagy pálinka. A poharat a koszos abroszra teszem, le a tányérom mellé, és onnan veszem föl a szalvétát. Megtörlöm vele a számat, a fehér szalvétán elkenődött, piros foltok. Megütöttem. Az apámat. A fölszeletelt csöndben mindenki döbbsenten néz. Hol rám, hol rá, hol egyszerre mindkettőnkre, hol meg a plafonra, vagy az asztal alá. A poharat a koszos abroszról fölveszem, a tányérom mellől, és a kezem ügyébe eső üvegből töltök magamnak. Túlszaladok a peremen. Inni kezdek. Kapaszkodok a pohárba. A fölszeletelt csöndben mindenki döbbsenten néz. Hol rám, hol rá, hol egyszerre mindkettőnkre, hol meg a plafonra, vagy az asztal alá. Közeli és távoli rokonok. Elvégre egyszer hetvenéves az ember. Szaporán aprókat. Ráncok szabdalta megereszkedett bőr. A jobb felén a tenyerem nyoma. A szája szélén nyál csillan vagy pálinka. Közel egészen az enyémhez. A születésnapját ünnepeljük.

Nézzük egymást, beszélgetünk az időjárásról, meg arról, ami ebből következik. Messzire nyúló terveket szövögetünk, a fülkét betölti a nehéz, kékesszürke füst. Hamarosan befutunk az állomásra. Az ülés karfájából lehajtható a hamutál. Lehajtom, és elnyomom a cigarettát, a kezem kormos lesz, ahogy bajlódom az ujjaim közé csippentett cigarettavéggel. Rám néz, rá nézek; nézzük egymást. A bőrből készült vadásztáska pántján feszül a csat. Hamarosan befutunk az állomásra. Nem vagyunk barátok,

nem is ismerjük egymást. Rágyújtunk. Messzire nyúló terveket szövögetünk, a fülkét betölti a nehéz, kékesszürke füst. Mond valamit, rá felelem, amit gondolok az elhangzottról; az a válaszom. Meghallgatja, figyel, vagy ahogy mondani szokás, összpontosít. A borosüveget visszarakom az ablak alatti asztalkára, a lehajtható asztalra, koppan az üveg alja. Odanyúl, elveszi a borosüveget az asztalról, az ablak alatti lehajtható asztalról, és kiissza. Hamarosan befutunk az állomásra. A fülkét betölti a nehéz, kékesszürke füst. Föllállok, és lehúzom az ablakot. A menetszél kiviszi a nehéz, kékesszürke füstöt. Leülök. Az ülésem mellől fölveszem a könyvet, kinyitom, belemerülök.

A lényegét az íriszlevelek adják. A legmagasabbra törő levél íve a Föld felé fordul, hegyén a barna pont életünk körforgásának irányát mutatja: visszahullást a földbe, ahonnan termett az élet.

Főszereplők: a hat íriszlevél. Hangulatteremtő elem: a levelek íve, hajlása. A petúniák helye az alsó rétegben a pillanatra megállt idő. Ha csak egy gondolattal is feljebb rendezzük őket, fékeznek a mozgást, a körforgást, amelynek így szerves részei. Ellentétei a három ég felé tárt íriszszíromnak. Így él ebben a szinte mozdulatlan mérevült pózban az örök mozdulat: a holnap vagy a következő pillanat már lefelé, a halálba tart.